

Іван Вакарчук
доктор фізико-математичних наук,
професор,
ректор Львівського національного університету
імені Івана Франка,
м. Львів

Ювілейна промова Ректора Івана Вакарчука
у Львівському національному академічному
театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької
на Урочистій Академії з нагоди 350-річчя Університету,
11 жовтня 2011 року, м. Львів

*Вельмишановний пане Голово Верховної Ради України !
Вельмишановний пане Маршалку Сейму Республіки
Польща!*

*Ваші Високопреосвященства!
Високодостойні панове Посли!*

*Вельмишановний пане Голово Львівської обласної
державної адміністрації!*

*Вельмишановний пане Голово Львівської обласної Ради!
Вельмишановний пане Міський голово міста Львова!*

Високоповажні гості!

*Дорогі студенти, аспіранти, викладачі, науковці та
працівники Університету!*

На мою долю як Ректора одного з найстаріших університетів України та Центрально-Східної Європи випала висока історична місія — сказати та вписати у величний літопис Львівського університету ювілейне слово на вшанування його академічних традицій і його академічного духу від імені теперішнього покоління всіх, хто вважає Університет своєю *alma mater*.

350 років інтелектуальних інвестицій у Львівський університет, які зробили десятки поколінь студентів, професорів і науковців різних національностей і різних віросповідань, окреслили його неповторний освітній і науковий профіль, заклали в його історичну ходу такі закони динамічного розвитку, як університетська автономія та невіддільність часу і простору академічних цінностей. Цих 350 років інтелектуального неспокою, наукових пошуків і відкриттів, прагнень за допомогою освіти та науки зробити світ досконалим, гармонійним і справедливим стали серйозною заявою на вічність.

Кожне покоління студентів і професорів робило свій вагомий внесок у розбудову Львівського університету через віддане служіння ідеалам науки й освіти, гідне та відповідальне виконання своєї суспільної місії, тому кожне покоління має право зізнатися своїй *alma mater* словами видатного сина українського народу Івана Франка:

Флеш-моб студентів "ЛНУ—350".
Фото Олега Гордійчука

**Я ж весь вік свій, весь труд Тобі дав
У незламнім завзяттю, —
Підеш Ти у мандрівку століть
З мого духа печаттю.**

І саме сьогодні — день данини вдячної пам'яті всім, хто причетний до заснування Львівського університету, хто впродовж трьох із половиною століть навчався тут і працював, щоб за допомогою славних традицій творити цю неповторну ідентичність нашої *alma mater*, яку сьогодні легко вирізнити на освітньо-науковому ландшафті не лише України, а й Європи.

Заснування Львівського університету стало символічним завершальним акордом доби ренесансного гуманізму в Україні, одним із найвидатніших представників якого був *Юрій Дрогобич*, котрий 1481–1482 рр. обіймав посаду ректора найвідомішого в ті часи Болонського університету і став першим українським автором друкованої книги латинською мовою "Прогностична оцінка поточного 1483 року", виданої 1483 року в Болоньї, і в якій згадано Львів, Дрогобич і Україну-Русь. Мабуть, є очевидна символіка в тому, що у свій ювілейний рік 16 вересня саме у стінах Болонського університету наш Університет доєднався до великої родини європейських університетів через акт підписання Великої університетської хартії.

Так символічно через мандри віків індивідуальні зусилля всіх великих українців, які прагнули знань і змушені були через складні історичні обставини здобувати їх поза межами рідного краю, переросли вже в інституційне волевиявлення нашої академічної спільноти повернутися до свого європейського дому академічних цінностей.

Ідеї, що народжувалися у Львівському університеті, часто змінювали не лише український світ, а й впливали на світову інтелектуальну карту, що засвідчує виразний національний і водночас міжнародний академічний профіль нашої *alma mater*. В аудиторіях Університету досі витає дух

присутності творчих пошуків представників Львівської філологічної школи, Львівської історичної школи, Львівсько-Варшавської школи філософії, Львівської математичної школи, праці яких принесли світову славу нашому Університету. Фізики та хіміки, правники й економісти, географи та геологи, математики та біологи, комп'ютерники та журналісти своїми науковими здобутками помножували давні академічні традиції та увиразнювали новий профіль Університету в ХХ столітті. За кожною науковою школою стоять десятки відомих учених, прізвища яких яскраво сторінкою вписані в історію української та світової науки.

Сьогодні всі 18 факультетів, 3 коледжі й Інститут післядипломної освіти, вся наша велика університетська родина, що об'єднує 36 тисяч студентів, слухачів, аспірантів, викладачів, науковців і працівників, із гідністю продовжують естафету своїх великих попередників. Завдяки їхній праці наш Університет став простором академічної демократії, де традиції стимулюють інновації та є джерелом нових пошуків і особливого відчуття відповідальності перед історією своєї *alma mater*. Це засвідчують результати соціологічного опитування студентів, яке у вересні здійснив Центр моніторингу. Переважна більшість студентів 2-5 курсів 17-ти факультетів Університету, які взяли участь в опитуванні, назвали такі *головні мотиви свого вибору для навчання саме Львівського національного університету імені Івана Франка*:

- * його престижність порівняно з іншими ВНЗ країни;
- * гарантія високої якості навчання;
- * поєднання традицій класичного університету з давньою історією; в Університеті навчалися видатні українські вчені; у ньому плекають в умовах сьогодення українську культуру та патріотичні цінності.

Трохи менше голосів здобув такий прагматичний мотив, як ширші можливості для працевлаштування; але це також свідчення сталовисокої репутації нашого Університету в очах громадськості.

В історії Львівського університету є багато високих злетів його інтелектуальної потуги, але водночас є сторінки, що затьмарювали блиск його наукових здобутків. Тривалий час Університет був майже недоступним для талановитої української молоді, яка змушена була через протести обстоювати своє право на навчання в ньому рідною мовою і навіть віддавала своє життя за це право. У січні 1941 року відбувся злочинний, закритий політичний процес над 59-ма молодими українцями, переважно студентами Львівського університету, 42 з яких було засуджено до смертної кари лише за те, що мріяли жити у незалежній Україні. Перед відступом зі Львова радянські каральні органи вчинили розстріли 2464 політичних засуджених у львівських в'язницях, серед яких були також колишні викладачі та студенти Львівського університету. Не можна не згадати червневі дні 1941 року, перші дні нацистської окупації Львова, коли мученицькою смертю загинули українці, поляки, євреї — професори Університету. Трагічною сторінкою в історію нашої *alma mater* вписані роки тоталітарних режимів, коли чимало викладачів і студентів Університету опинялися у тюрмах і концтаборах.

Львівський університет завжди був, є і буде відкритим до світу, тут завжди відчинені двері для тих, хто прагне знань, тут ніколи не згасає дух свободи. Студенти та викладачі Львівського університету не лише створювали, розвивали та змінювали український світ, а й ставали на його захист у найтривожніші часи посягання на нашу історію, культуру та мову. Поряд зі славними науковими школами та багатими академічними традиціями Львівський університет заслужено набув символічного статусу охоронця українськості, національної гідності та культури національної пам'яті. Так було 175 років тому, коли у кафедральному соборі Святого Юра — на свято Покрови — прозвучала перша проповідь українською мовою: на таку інтелектуальну відвагу наважився слухач Університету *Маркіян Шашкевич*.

Так було на початку ХХ століття, коли свідоме українське студентство виборювало права на свій український університет у Львові, так було у часи створення та функціонування Тасмного університету у Львові у 1920-і роки, так було на межі 80-90-х років ХХ століття, коли львівські студенти голодували в Києві під час "Революції на граніті" і брали участь у "живому ланцюзі" 22 січня 1990 року, і так було під час "помаранчевого" спалаху 2004 року, що почався саме зі студентських страйків.

Як це не парадоксально, але так є і зараз, коли студенти та викладачі Університету на двадцятому році незалежності Української Держави змушені відвойовувати від посягань окремих високопосадовців національну територію рідної української мови, захищати свою історичну пам'ять, обстоювати національну гідність. Для тих, хто не засвоїв уроків української історії та нашого Університету, ми у цей ювілейний рік іще раз декларуємо, що Львівський університет завжди буде на варті всього українського! У цьому нам допомагатиме Франковий ідеал україноцентризму, його власний приклад самовідданої невтомної праці, яка заклала міцний підмурівок для будівництва стійких склепін національної держави.

Історія Львівського університету — це ілюстрація утвердження освіченості як чесноти, про що красномовно засвідчує багатозначний напис на фронтоні нашої *alma mater*: "*Patria decori civibus educandis*" — "**Освічені люди є окрасою Батьківщини**". Ця вкарбована мудрість є нагадуванням, що нашу історію творили високоосвічені люди, і водночас кредо сьогодення Університету, прелюдією до його майбутнього. Освіченість як чеснота передусім передбачає місію служіння суспільству та батьківщині. Очевид-

но, що йдеться не про псевдоосвіту, гонитву за дипломами і вченими званнями та ступенями, а освіченість як свідомий вибір громадянина, котрий прагне збагнути світ через свої знання. Ми не лише підтвердили реноме потужної освітньо-наукової інституції зі славними академічними традиціями та школами, а й гідно продовжуємо свою історичну місію творення нового академічного середовища та клімату, розвитку нових знань і виховання нового покоління свідомих українських громадян.

Львівський національний університет імені Івана Франка — один із небагатьох вищих навчальних закладів України, який завжди сміливо та послідовно намагався запроваджувати освітні інновації і вмотивовано звертався до Міністерства освіти і науки України з пропозиціями щодо зміни змісту та структури навчальних програм, щодо відкриття нових напрямів і спеціальностей. Викладачі та студенти Львівського національного університету імені Івана Франка завжди усвідомлювали історичну та суспільну місію нашого Університету як каталізатора трансформаційних освітніх процесів, а водночас свою відповідальність за якість освітніх реформ і їхній системний характер. Саме з таким відчуттям і твердими переконаннями наш Університет уперше в Україні запровадив тестові випробування при вступі, щоб довести, що прозорість, рівність доступу до вищої освіти є однією із найвищих демократичних ознак освітньої системи. Сьогодні наш приклад став основою для однієї із найуспішніших суспільних реформ в Україні за весь період її незалежності. Це визнали не лише експерти, це визнано все українське суспільство.

Колектив Університету з відчуттям академічної відваги та відповідальності крок за кроком вимощував дорогу до докторантської програми з гуманітарних і соціальних наук, яка була б еквівалентною міжнародним програмам PhD і завершувала б трирівневий цикл вищої освіти. Ми подолали довгий шлях експериментальної програми докторантських студій і започаткували на загальнонаціональному рівні дискусії про українську модель PhD.

Досвід нашого Університету з розроблення та впровадження експериментальної програми докторантських студій із гуманітарних і соціальних наук став своєрідним орієнтиром для інших українських університетів. Наша докторантська програма започаткувала процес відродження дослідницького профілю університету та запропонувала міждисциплінарний підхід замість традиційного розмежування дисциплін.

Іншим вагомим здобутком вважаємо експериментальні магістерські програми з гуманітарних і соціальних дисциплін, які були своєрідною захисною реакцією на поквалітивне бюрократично-механічне запровадження бакалаврських і магістерських програм. Спільно з Варшавським університетом, Українським католицьким університетом і Національним університетом "Києво-Могилянська академія" ми успішно реалізуємо програму міждисциплінарних гуманістичних студій, яка є однією із моделей впровадження вільної траєкторії студентів — вивчення дисциплін за вільним вибором. Стратегічною метою цієї програми є відтворення та зміцнення європейської традиції університету як автономного осередку творення нових знань. Завдяки цим двом експериментам ми зуміли знайти оптимальний варіант, який водночас враховує національну специфіку вищої освіти та гармоніює з міжнародними освітніми стандартами.

Експериментальне запровадження нових бакалаврських і магістерських програм було принципово важливим моментом у новітній історії нашого Університету, оскільки, з одного боку, ми шукали механізми втілення справжньої, а не декларованої університетської автономії, а з іншого —

усвідомлювали, що сьогодні Україна потребує фахівців нової генерації — активних, вільних, ініціативних, спроможних осмислити нашу спільну європейську спадщину, а в її контексті глибше усвідомити свою українськість. Ще одне нововведення — вільний вибір навчальних дисциплін гуманітарного циклу — свідчить про наші конкретні кроки до європейського освітнього простору.

В Університеті створені всі умови для високої якості навчального процесу: оснащені новітні лабораторії, обладнані найновішою технікою комп'ютерні класи, вільний доступ до Інтернет-ресурсів, лінгафонні кабінети, відкриті електронні архіви тощо. Студенти мають змогу вивчати близько 30 іноземних мов, що дає їм змогу брати участь у багатьох міжнародних програмах обміну, претендувати на стипендії зарубіжних фондів, продовжувати навчання за кордоном. Упродовж своєї історії Львівський університет постійно плекав традиції вивчення іноземних мов. Сьогодні ми пишаємося, що наш Університет єдиний в Україні, в якому вивчають усі слов'янські мови, і єдиний в Україні, в якому вивчення латинської мови є обов'язковим для всіх студентів. Це не лише данина добрим академічним традиціям, а органічна потреба збагачувати мовну культуру наших студентів і поглиблювати їхню освіченість.

Яскравою складовою ідентичності Львівського університету є Наукова бібліотека, 400-літній ювілей якої ми відзначили 2008 року. Вона містить унікальну книгозбірню, що, насправді, була підґрунтям для заснування Університету 1661 року, коли був виданий фундаційний привілей, і 1784 року, коли формувався Йосифінський Університет. Кілька років тому ми створили умови для відкритого електронного доступу до унікальних видань бібліотеки. Гідним ушануванням вагомої ролі книгозбірні на державному рівні стало визнання 2008 року низки колекцій Наукової бібліотеки Університету національним надбанням України. У ці дні у бібліотеці відбувається непересічна подія — презентація видання інкунабул, виданих до 1 січня 1501 року книг, які є у фондах нашої Наукової бібліотеки. До слова, Львівський університет один із кількох українських університетів, які мають таку скарбницю духовності та включені до списку ЮНЕСКО.

І найбільшою цінністю є наші вчені, професори. Адже саме їхня праця створює інтелектуальне середовище для молодших колег, наших студентів і дає духовну наснагу пізнавати навколишній Світ і Людину. Упродовж століть свідомі українці мали єдину велику мрію — свободу, соборність і незалежність. Багато з них поклали на вітвар свободи України найцінніше — своє життя, щоб освятити цю мрію та наблизити її здійснення. Місія сучасних освічених громадян України та їхніх провідників — це місія самоутвердження України на світовій арені як модерної, цивілізованої, конкурентоспроможної країни.

У XXI сторіччі динаміку глобального ринку змінюють ідеї, а найпотужнішим інструментом розвитку є освіта та наука. Цей урок світові дали всі розвинені країни, які щедро інвестують у розвиток нових технологій. Цей урок повинна засвоїти Україна та зробити ставку на інтелект. Це також є вибір нашого Університету, бо його поступ, як і поступ нашої Української Держави і нашого суспільства у висококонкурентному глобалізованому світі, немислимий без креативних ідей, інформаційних кампаній, широкої мережі комунікативної культури зі світом. Держава та суспільство повинні підтримувати Університет як інституцію, що не лише крокує в ногу з духом часу, а й відчиняє двері в майбутнє.

Сьогодні всі провідні країни світу та країни, що розвиваються, переконалися у правдивості важливої тези: держави можуть занепадати та розквітати від здатності "опанувати" комп'ютерну, біомолекулярну та квантову революції. Львівський університет має людські ресурси для інтелектуальних проривів — це наше студентство, наша талановита молодь, що чекають від суспільства та держави гідних цивілізованих умов для реалізації своїх здібностей тут, в Україні.

Європейськість — це і виховання почуття національної гідності, життєво необхідної для творення сучасної України. Даючи модерні знання, маємо пам'ятати, що лише патріот своєї держави працюватиме для її блага. Тому головними заходами діяльності Університету залишатимуться академічна свобода, шанування гідності й індивідуальної свободи людини, європейський рівень освіти, науки та національна ідея.

Я вірю, що академічні відзначення символічної дати — 350-річчя від часу заснування Університету, які тривають упродовж усього року, творять передумови для розвитку його славної історії, сприятимуть помноженню його здобутків і надбань, збагаченню його академічних традицій і посиленню суспільної відповідальності перед українським суспільством та Українською Державою.

Я щиро вітаю академічну спільноту Львівського національного університету імені Івана Франка зі славною сторінкою в нашому літописі. Висловлюю глибоку вдячність Вам, студенти, аспіранти, викладачі, науковці, працівники, випускники і всі прихильники нашого Університету, за Вашу працю задля його розвитку, задля гідного продовження славних академічних традицій. Бажаю всім нам надалі з таким самим творчим натхненням і наснагою помножувати славу Львівського Університету на благо України!

І наше завдання — виконувати цю високу місію з честю і гідністю, з повагою до минулого та з вірою у майбутнє!

Дякую за увагу!

Студенти Університету подарували Іванові Франку академічну мантію. 11 жовтня 2011 р.
Фото Олега Вівчарика

Дерево від Ректора на честь 350-річного ювілею Університету. 19 жовтня 2011 р.
Фото Юлії Гриценко